

**RÅDET FOR
DEN EUROPÆISKE UNION**

**Bruxelles, den 17. september 2013
(OR. en)**

10505/13

**Interinstitutionel sag:
2012/0230 (NLE)**

LIMITE

**TRANS 301
MAR 69
AVIATION 74
ESPACE 42
RELEX 484
CH 25
AELE 34**

LOVGIVNINGSMÆSSIGE RETSAKTER OG ANDRE INSTRUMENTER

Vedr.: SAMARBEJDSAFTALE mellem Den Europæiske Union og dens medlemsstater på den ene side og Det Schweiziske Forbund på den anden side om de europæiske satellitnavigationsprogrammer

SAMARBEJDSAFTALE
MELLEM DEN EUROPÆISKE UNION
OG DENS MEDLEMSSTATER PÅ DEN ENE SIDE
OG DET SCHWEIZISKE FORBUND PÅ DEN ANDEN SIDE
OM DE EUROPÆISKE SATELLITNAVIGATIONSPROGRAMMER

DEN EUROPÆISKE UNION

og

KONGERIGET BELGIEN,

REPUBLIKKEN BULGARIEN,

DEN TJEKKISKE REPUBLIK,

KONGERIGET DANMARK,

FORBUNDSREPUBLIKKEN TYSKLAND,

REPUBLIKKEN ESTLAND,

IRLAND,

DEN HELLENSKE REPUBLIK,

KONGERIGET SPANIEN,

DEN FRANSKE REPUBLIK,

REPUBLIKKEN KROATIEN,

DEN ITALIENSKE REPUBLIK,

REPUBLIKKEN CYPERN,

REPUBLIKKEN LETLAND,

REPUBLIKKEN LITAUEN,

STORHERTUGDØMMET LUXEMBOURG,

UNGARN,

MALTA,

KONGERIGET NEDERLANDENE,

REPUBLIKKEN ØSTRIG,

REPUBLIKKEN POLEN,

DEN PORTUGISISKE REPUBLIK,

RUMÆNIEN,

REPUBLIKKEN SLOVENIEN,

DEN SLOVAKISKE REPUBLIK,

REPUBLIKKEN FINLAND,

KONGERIGET SVERIGE,

DET FORENEDE KONGERIGE STORBRITANNIEN OG NORDIRLAND,

der er kontraherende parter i traktaten om oprettelse af Den Europæiske Union og traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, i det følgende benævnt "medlemsstaterne", på den ene side

og

DET SCHWEIZISKE FORBUND, i det følgende benævnt "Schweiz", på den anden side,
i det følgende hver for sig benævnt "parten" og under ét benævnt "parterne",

SOM TAGER HENSYN TIL den fælles interesse i at udvikle et globalt satellitnavigationssystem til civil brug ("GNSS"),

SOM ANERKENDER betydningen af de europæiske GNSS-programmer som et bidrag til navigations- og informationsinfrastrukturen i Den Europæiske Union og Schweiz,

SOM TAGER HENSYN TIL den stigende udvikling af GNSS-applikationer i Den Europæiske Union, Schweiz og andre dele af verden,

SOM TAGER HENSYN TIL den fælles interesse i det langsigtede samarbejde mellem Den Europæiske Union, dens medlemsstater og Schweiz vedrørende satellitnavigation,

SOM ANERKENDER Schweiz' tætte deltagelse i Galileo- og Egnosprogrammerne siden disse programmers definitionsfase,

SOM TAGER HENSYN TIL Rumrådets resolutioner, navnlig "Rådets resolution om den europæiske rumpolitik", som blev vedtaget den 22. maj 2007, og "Rådets resolution om fremme af den europæiske rumpolitik", som blev vedtaget den 29. september 2008, som anerkender den Europæiske Union, Den Europæiske Rumorganisation ("ESA") og deres respektive medlemsstater som de tre hovedaktører i den europæiske rumpolitik, samt til resolutionen "Globale udfordringer: fuld udnyttelse af de europæiske rumsystemer", der blev vedtaget den 25. november 2010, og som opfordrer Kommissionen og ESA til at lette processen for medlemsstater, der ikke er medlemmer af Den Europæiske Union og ESA, når det gælder om at deltage i alle faser af samarbejdsprogrammer,

SOM TAGER HENSYN TIL Kommissionens meddelelse "En EU-rumstrategi til gavn for borgerne" af 4. april 2011,

SOM ØNSKER formelt at etablere et tæt samarbejde inden for alle aspekter af de europæiske GNSS-programmer,

SOM ANERKENDER Schweiz' interesse i alle GNSS-tjenester, som leveres af Egnos og Galileo, herunder den statsregulerede tjeneste (I det følgende benævnt "PRS"),

SOM TAGER HENSYN TIL aftalen af 25. juni 2007 om videnskabeligt og teknisk samarbejde mellem Det Europæiske Fællesskab og Det Europæiske Atomenergifællesskab på den ene side og Det Schweiziske Forbund på den anden side,

SOM ANERKENDER aftalen af 28. april 2008 mellem Det Schweiziske Forbund og Den Europæiske Union om sikkerhedsprocedurer for udveksling af klassificerede informationer ("sikkerhedsaftalen"),

SOM TAGER HENSYN TIL fordelene ved et ensartet niveau for beskyttelse af de europæiske GNSS-systemer og tilhørende tjenester på parternes område,

SOM ANERKENDER parternes forpligtelser i henhold til international ret, især Schweiz' forpligtelser som permanent neutral stat,

SOM ANERKENDER, at Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 683/2008 af 9. juli 2008 om den videre gennemførelse af de europæiske satellitnavigationsprogrammer (Egnos og Galileo)¹ fastsætter, at Det Europæiske Fællesskab er ejer af alle materielle og immaterielle aktiver, som skabes eller udvikles under de europæiske GNSS-programmer som defineret i nævnte forordning,

¹ EUT L 193 af 24.7.2008, s. 1.

SOM TAGER HENSYN TIL Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 912/2010 af 22. september 2010 om oprettelse af Det Europæiske GNSS-agentur¹,

SOM TAGER HENSYN TIL Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 1104/2011/EU af 25. oktober 2011 om reglerne for adgang til den statsregulerede tjeneste, der leveres af det globale satellitbaserede navigationssystem etableret under Galileo-programmet²,

ER BLEVET ENIGE OM FØLGENDE:

¹ EUT L 276 af 20.10.2010, s. 11.

² EUT L 287 af 4.11.2011, s. 1.

DEL I
GENERELLE BESTEMMELSER

ARTIKEL 1

Formål

1. Formålet med denne aftale er at fremme, lette og udbygge et langsigtet samarbejde mellem parterne inden for satellitnavigation under civil kontrol, navnlig ved Schweiz' deltagelse i de europæiske GNSS-programmer.
2. Rammerne og betingelserne for Schweiz' deltagelse i programmerne er fastsat i denne aftale.

ARTIKEL 2

Definitioner

I denne aftale forstås ved:

1. "europæiske globale satellitnavigationssystemer (det europæiske GNSS)": det system, der er etableret under Galileoprogrammet og den europæiske geostationære navigations-overlay-tjeneste (Egnos)

2. "forstærkning": regionale eller lokale mekanismer som f.eks. Egnos, der giver brugerne af global GNSS øget udbytte i form af bl.a. øget nøjagtighed, disponibilitet, integritet og pålidelighed
3. "Galileo": et selvstændigt europæisk system for global satellitbaseret navigation og tidsbestemmelse, som er under civil kontrol, og som skal levere GNSS-tjenester, der konstrueres og udvikles af Den Europæiske Union, ESA og disses respektive medlemsstater. Driften af Galileo kan overlades til en privat part. Galileo skal efter planen omfatte åbne, kommercielle tjenester, livskritiske tjenester og eftersøgnings- og redningstjenester samt en beskyttet statsreguleret tjeneste med begrænset adgang, særligt udformet til brug for offentlige myndigheder
4. "lokale Galileoelementer": lokale mekanismer, der giver brugerne af Galileos satellitbaserede navigations- og tidssignaler inputdata, som supplerer dem, der fås fra den benyttede hovedkonstellation. Lokale elementer kan etableres for at opnå større ydeevne omkring lufthavne, søhavne og i byområder eller andre geografisk problematiske miljøer. Galileo vil stille generiske modeller til rådighed for de lokale elementer
5. "udstyr til global navigation samt positions- og tidsbestemmelse": alt civilt slutbrugerudstyr, der er konstrueret til at sende, modtage eller behandle satellitbaserede navigations- eller tidssignaler med henblik på levering af en tjeneste eller for at fungere med en regional forstærkning
6. "den statsregulerede tjeneste" (PRS): en tjeneste, der leveres af det system, der etableres under Galileoprogrammet, som er begrænset til offentlige autoriserede brugere til følsomme anvendelser, der kræver effektiv adgangskontrol og en høj grad af tjenestekontinuitet

7. "reguleringsforanstaltning": enhver lov, administrativ forskrift, politik, regel, procedure, beslutning eller lignende administrativ foranstaltning truffet af en part
8. "interoperabilitet": muligheden for, at globale og regionale satellitnavigationssystemer og forstærkninger heraf samt de tjenester, de leverer, kan anvendes sammen for at give en bedre kapacitet på brugerniveau end den, der ville kunne opnås ved udelukkende at sætte på den åbne tjeneste i ét enkelt system
9. "intellektuel ejendomsret": samme betydning som defineret i artikel 2 (viii) i konventionen om oprettelse af Verdensorganisationen for Intellectuel Ejendomsret, undertegnet i Stockholm den 14. juli 1967
10. "klassificerede informationer": informationer, der uanset deres form skal beskyttes mod uautoriseret udbredelse, og som i forskelligt omfang vil kunne skade parternes eller en enkelt medlemsstats væsentlige interesser, herunder nationale sikkerhedsinteresser. Fortroligheden er angivet ved en klassifikationsmærkning. Sådanne informationer klassificeres af parterne i overensstemmelse med gældende love og forskrifter og bør beskyttes mod enhver form for tab af fortrolighed, integritet og disponibilitet.

ARTIKEL 3

Principperne for samarbejdet

Parterne anvender følgende principper for det samarbejde, der er omfattet af denne aftale:

1. Gensidigt udbytte på grundlag af en overordnet ligevægt mellem rettigheder og forpligtelser, herunder bidrag og adgang til alle tjenester i overensstemmelse med artikel 15.
2. Gensidige muligheder for at medvirke i samarbejdsaktiviteter i Den Europæiske Union og i schweiziske GNSS-projekter.
3. Rettidig udveksling af informationer, der kan have betydning for samarbejdet.
4. Tilstrækkelig og effektiv beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder, jf. artikel 9.
5. Frihed til at levere satellitnavigationstjenester på parternes områder.
6. Ubegrænset handel med GNSS-varer på parternes territorium.

DEL II
BESTEMMELSER OM SAMARBEJDE

ARTIKEL 4

Samarbejdsaktiviteter

1. Områderne for samarbejdet inden for satellitbaseret navigation og tidsbestemmelse omfatter navnlig radiofrekvensspektrum, videnskabelig forskning og uddannelse, indkøb, industrisamarbejde, intellektuel ejendomsret, eksportkontrol, handel og markedsudvikling, standarder, certificerings- og reguleringsforanstaltninger, sikkerhed, udveksling af klassificerede informationer, udveksling af personale og adgangen til tjenester. Parterne kan ændre denne liste over sektorer i overensstemmelse med artikel 25.
2. Denne aftale berører ikke den institutionelle autonomi for Den Europæiske Union med hensyn til at regulere de europæiske GNSS-programmer eller den struktur, der blev indført af den Europæiske Union med henblik på driften af de europæiske GNSS-programmer. Aftalen berører endvidere ikke gældende reguleringsforanstaltninger til gennemførelse af ikkespredningsforpligtelser, eksportkontrol eller kontrol med immaterielle teknologioverførsler. Den berører ej heller nationale sikkerhedsforanstaltninger.
3. Parterne fremmer inden for rammerne af deres gældende forskrifter i størst muligt omfang samarbejdet i henhold til denne aftale med det formål at tilvejebringe sammenlignelige muligheder for deltagelse i deres aktiviteter inden for de områder, der er opført i stk. 1.

ARTIKEL 5

Radiofrekvensspektrum

1. Parterne fortsætter samarbejdet og den gensidige støtte i spørgsmål om radiofrekvensspektrum inden for rammerne af Den Internationale Telekommunikationsunion ("ITU") og under iagttagelse af aftalememorandummet om forvaltningen af ITU-registreringer ("filings") vedrørende satellitnavigationssystemet Galileo, som blev underskrevet den 5. november 2004.
2. Parterne udveksler oplysninger om frekvensansøgninger og beskytter adækvate frekvensallokeringer til Galileo for at sikre, at Galileotjenester kan stilles til rådighed for brugere i hele verden, herunder navnlig i Schweiz og i Den Europæiske Union.
3. For at beskytte radionavigationsspektret mod afbrydelse og interferens indkredser parterne kilder til interferens og søger gensidigt acceptable løsninger til bekæmpelse af en sådan interferens.
4. Intet i denne aftale må fortolkes som en fravigelse af ITU's gældende bestemmelser, herunder ITU's radioreglement.

ARTIKEL 6

Videnskabelig forskning og uddannelse

1. Parterne fremmer fælles forsknings- og uddannelsesaktiviteter inden for de europæiske GNSS-systemer gennem Den Europæiske Unions og de schweiziske forskningsprogrammer og parternes andre relevante forskningsprogrammer. De fælles forskningsaktiviteter skal bidrage til planlægningen af den fremtidige udvikling af de europæiske GNSS-systemer.
2. Parterne fastlægger en passende mekanisme, der kan sikre effektive kontakter og deltagelse i de relevante forskningsprogrammer.

ARTIKEL 7

Offentlige indkøbsaftaler

1. I forbindelse med anskaffelser vedrørende de europæiske GNSS-programmer anvender parterne deres forpligtelser i henhold til aftalen om offentlige indkøb, ("GPA") indgået i Verdenshandelsorganisationens ("WTO's") regi og i henhold til aftalen af 21. juni 1999 mellem Det Europæiske Fællesskab og Det Schweiziske Forbund om visse aspekter af offentlige indkøb.

2. Uden at dette berører artikel XXIII i GPA (artikel III i den reviderede GPA) har schweiziske enheder ret til at deltage i kontrakter om levering af tjenesteydelser i tilknytning til de europæiske GNSS-programmer.

ARTIKEL 8

Industrielt samarbejde

Parterne tilskynder til og støtter samarbejde mellem deres respektive industrier, bl.a. ved hjælp af joint ventures og Schweiz' deltagelse i relevante europæiske industrisammenslutninger såvel som EU-deltagelse i relevante schweiziske industrisammenslutninger, med henblik på velfungerende europæiske satellitnavigationssystemer og fremme af udnyttelse og udvikling af Galileos applikationer og tjenester.

ARTIKEL 9

Intellektuelle ejendomsrettigheder

For at lette industrisamarbejdet sørger parterne for en passende og effektiv beskyttelse af intellektuel ejendomsret på områder og i sektorer af relevans for udviklingen og driften af det europæiske GNSS i overensstemmelse med de højeste internationale standarder, der er fastsat i TRIPS-aftalen ("Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights" - aftale om handelsrelaterede intellektuelle ejendomsrettigheder), herunder effektive midler til at håndhæve disse standarder.

ARTIKEL 10

Eksportkontrol

1. Med henblik på at sikre anvendelsen af en ensartet politik for eksportkontrol og ikkespredning vedrørende de europæiske GNSS-programmer mellem parterne vedtager og gennemfører Schweiz rettidigt, inden for landets jurisdiktion og i overensstemmelse med dets nationale lovgivning og procedurer, foranstaltninger til eksportkontrol og ikkespredning af teknologier, data og udstyr, der er specielt konstrueret eller modificeret til de europæiske GNSS-programmer. Disse foranstaltninger skal give en grad af eksportkontrol og ikkespredning svarende til den, der gælder i Den Europæiske Union.
2. Hvis der indtræffer en begivenhed, hvor den i stk. 1 i nærværende artikel omhandlede gensidige grad af eksportkontrol og ikkespredning ikke kan opnås, finder proceduren i artikel 22 anvendelse.

ARTIKEL 11

Handel og markedsudvikling

1. Parterne tilskynder til handel med og investering i Den Europæiske Unions og Schweiz' satellitbaserede navigationsinfrastruktur og udstyr til global navigation samt positions- og tidsbestemmelse samt lokale Galileoelementer og applikationer, der er relevante for de europæiske GNSS-programmer.

2. Med henblik på stk. 1 udbreder parterne kendskabet til Galileos satellitbaserede navigationsaktiviteter i offentligheden, identificerer mulige hindringer for vækst i GNSS-applikationer og træffer passende foranstaltninger til at fremme denne vækst.
3. Med henblik på at indkredse og effektivt reagere på brugerbehov kan parternes enheder bruge det kommende GNSS-brugerforum.
4. Denne aftale berører ikke parternes rettigheder og forpligtelser i medfør af overenskomsten om oprettelse af WTO.

ARTIKEL 12

Standarder, certificering og reguleringsforanstaltninger

1. I erkendelse af værdien af at samordne fremgangsmåderne inden for internationale standardiserings- og certificeringsfora for globale satellitnavigationstjenester støtter parterne i fællesskab især udviklingen af Galileo- og Egnosstandarder og fremme deres anvendelse i hele verden, idet der lægges vægt på interoperabilitet med andre GNSS-systemer.

Et af formålene med samordningsindsatsen skal være at fremme en udbredt og innovativ anvendelse af Galileos åbne, kommercielle tjenester samt dets livskritiske tjenester som en verdensomspændende standard for navigation og tidsbestemmelse. Parterne skaber gunstige vilkår for udviklingen af Galileoapplikationer.

2. For at fremme og gennemføre målene for denne aftale samarbejder parterne således i relevant omfang om alle de GNSS-anliggender, der opstår, navnlig i Organisationen for International Civil Luftfart, Den Internationale Søfartsorganisation og ITU.

3. Parterne sikrer, at foranstaltninger vedrørende tekniske standarder, certificering samt licensvilkår og procedurer i relation til GNSS ikke udgør unødige handelshindringer. Indenlandske krav skal bygge på objektive, ikke-diskriminerende, på forhånd fastsatte og gennemskuelige kriterier.

4. Parterne træffer de nødvendige reguleringsforanstaltninger, for at Galileomodtagere samt jord- og rumsegmenter kan anvendes på territorierne under deres respektive jurisdiktioner. I denne forbindelse skal Schweiz i områder under dets jurisdiktion indrømme Galileo en behandling, der ikke er mindre gunstig end den, de indrømmer andre lignende satellitbaserede radionavigationssystemer for satellittjenesteydelser.

ARTIKEL 13

Sikkerhed

1. Med henblik på at beskytte de europæiske GNSS-programmer mod trusler, såsom misbrug, interferens, afbrydelse og fjendtlige handlinger, tager parterne alle realistiske skridt til at sikre kontinuiteten og sikkerheden i satellitnavigationstjenesterne og de tilhørende infrastrukturer og kritiske aktiver på deres område, jf. dog artikel 4, stk. 2.

2. Med henblik på stk. 1, vedtager og gennemfører Schweiz rettidigt, inden for dets jurisdiktion og i overensstemmelse med dets nationale lovgivning og procedurer, foranstaltninger, der garanterer samme grad af sikkerhed som de foranstaltninger, der finder anvendelse i Den Europæiske Union, med hensyn til beskyttelse, kontrol og forvaltning af følsomme værdier, oplysninger og teknologier i de europæiske GNSS-programmer som værn mod trusler og uønsket offentliggørelse.
3. Hvis der indtræffer en begivenhed, hvor en sådan gensidig grad af sikkerhed som omhandlet i stk. 2 i nærværende artikel ikke kan opnås, finder proceduren i artikel 22 anvendelse.

Artikel 14

Udveksling af klassificerede informationer

1. Udveksling og beskyttelse af EU's klassificerede informationer skal ske i overensstemmelse med sikkerhedsaftalen og gennemførelsesbestemmelserne hertil.
2. Schweiz kan udveksle fortrolige informationer med national klassificeringsmærkning om europæiske GNSS-programmer med de medlemsstater, som Schweiz har indgået bilaterale aftaler med herom.
3. Parterne tilstræber at fastlægge fuldt dækkende og sammenhængende retlige rammer for udveksling mellem alle parter af fortrolige informationer om Galileoprogrammet.

ARTIKEL 15

Adgang til tjenester

Schweiz skal have adgang til alle europæiske GNSS-tjenester, der er omfattet af denne aftale, og til den statsregulerede tjeneste (PRS) under forudsætning af en særskilt PRS-aftale.

Schweiz har udtrykt interesse for den statsregulerede tjeneste, da den af Schweiz anses for at være et vigtigt element i landets deltagelse i de europæiske GNSS-programmer. Parterne bestræber sig på at indgå en PRS-aftale for at sikre schweizisk PRS-deltagelse, så snart en anmodning herom er fremsat af Schweiz, og den procedure, der er omhandlet i artikel 218 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, er afsluttet.

ARTIKEL 16

Deltagelse i Det Europæiske GNSS-agentur

Schweiz har ret til at deltage i det europæiske GNSS-agentur på de betingelser, der fastlægges i en aftale mellem Den Europæiske Union og Schweiz. Disse forhandlinger indledes, så snart en anmodning herom er fremsat af Schweiz, og de procedurer, der er nødvendige for Den Europæiske Union, er afsluttet.

ARTIKEL 17

Deltagelse i udvalg

Repræsentanter for Schweiz opfordres til at deltage som observatører i de udvalg, der er oprettet til forvaltning, udvikling og gennemførelse af aktiviteterne under de europæiske GNSS-programmer, i overensstemmelse med de relevante regler og procedurer og uden stemmeret. Dette omfatter især deltagelse i GNSS-Programudvalget og GNSS-Sikkerhedsorganet, herunder i disses arbejdsgrupper og taskforcer.

DEL III

FINANSIELLE BESTEMMELSER

ARTIKEL 18

Finansiering

Schweiz bidrager til finansieringen af de europæiske GNSS-programmer. Den faktor, det schweiziske bidrag beregnes efter, fremkommer som forholdet mellem det schweiziske bruttonationalprodukt i markedspriser og summen af bruttonationalprodukterne i markedspriser for medlemsstaterne.

For perioden 2008-2013 beløber det schweiziske bidrag til de europæiske GNSS-programmer sig til 80 050 870 EUR.

Dette beløb udbetales som følger:

2013: 60 000 000 EUR

2014: 20 050 870 EUR

For perioden 2014 og derefter betales det schweiziske bidrag årligt.

DEL IV AFSLUTTENDE BESTEMMELSER

ARTIKEL 19

Ansvar

Da Schweiz ikke bliver ejer af det europæiske GNSS, vil Schweiz ikke få ansvar som følge af ejerskab.

ARTIKEL 20

Det blandede udvalg

1. Et blandet udvalg benævnt "GNSS-udvalget EU-Schweiz" oprettes hermed. Det består af repræsentanter for parterne og være ansvarligt for forvaltning og korrekt anvendelse af denne aftale. Det fremsætter med henblik herpå henstillinger. Det træffer afgørelser i de i aftalen fastsatte tilfælde; disse afgørelser gennemføres af parterne i overensstemmelse med deres egne regler. Det blandede udvalg træffer sine afgørelser ved fælles overenskomst.
2. Det blandede udvalg fastsætter sin forretningsorden, der bl.a. indeholder bestemmelser om retningslinjerne for mødeindkaldelse, udpegelse af formanden og fastlæggelse af dennes mandat.
3. Det blandede udvalg træder sammen efter behov. Den Europæiske Union eller Schweiz kan anmode om indkaldelse til et møde. Det blandede udvalg træder sammen senest 15 dage efter, at en anmodning i henhold til artikel 22, stk. 2, er indgivet.
4. Det blandede udvalg kan beslutte at nedsætte sådanne arbejdsgrupper eller ekspertgrupper, som det finder egnet til at bistå det i udførelsen af dets opgaver.
5. Det blandede udvalg kan beslutte at ændre bilag I.

ARTIKEL 21

Konsultationer

1. For at sikre en tilfredsstillende gennemførelse af denne aftale udveksler parterne oplysninger regelmæssigt, og efter anmodning fra den ene af parterne afholdes der konsultationer med det blandede udvalg.
2. Når en part anmoder om det, afholder parterne konsultationer om ethvert spørgsmål om fortolkning eller anvendelse af denne aftale.

ARTIKEL 22

Beskyttelsesforanstaltninger

1. Hver part kan efter konsultationer i det blandede udvalg træffe passende beskyttelsesforanstaltninger, herunder suspendering af en eller flere samarbejdsaktiviteter, hvis den finder, at en gensidig grad af eksportkontrol eller sikkerhed ikke længere er sikret mellem parterne. I tilfælde, hvor en forsinkelse kan være til skade for et velfungerende GNSS, kan der træffes foreløbige beskyttelsesforanstaltninger uden forudgående konsultationer på betingelse af, at der afholdes konsultationer umiddelbart efter, at nævnte foranstaltninger er truffet.

2. Omfanget og varigheden af de i stk. 1 omhandlede foranstaltninger skal begrænses til, hvad der er nødvendigt for at løse problemet og sikre en passende ligevægt mellem de rettigheder og forpligtelser, denne aftale fastsætter. Den anden part kan anmode det blandede udvalg om, at der afholdes konsultationer vedrørende forholdsmæssigheden af disse foranstaltninger. Hvis tvisten ikke kan løses inden for seks måneder, kan den ene af parterne overgive den til bindende voldgift, jf. proceduren i bilag I. Spørgsmål vedrørende fortolkningen af bestemmelser i denne aftale, der er identiske med tilsvarende bestemmelser i EU-retten, kan ikke afgøres på denne måde.

ARTIKEL 23

Bilæggelse af tvister

Uden at det berører artikel 22, løses enhver tvist om fortolkning eller anvendelse af denne aftale ved konsultationer i det blandede udvalg.

ARTIKEL 24

Bilag

Bilagene til denne aftale udgør en integrerende del af aftalen.

ARTIKEL 25

Revision

Aftalen kan ændres og udbygges på et hvilket som helst tidspunkt efter fælles overenskomst mellem parterne.

ARTIKEL 26

Opsigelse

1. Den Europæiske Union eller Schweiz kan opsigte denne aftale ved notifikation af den anden part. Aftalen ophører med at være i kraft seks måneder efter datoen for denne notifikation.
2. Hvis aftalen opsiges, får dette ingen virkning for gyldigheden eller varigheden af eventuelle ordninger, der er etableret i henhold til aftalen, eller for eventuelle specifikke rettigheder og forpligtelser, der er opstået for så vidt angår intellektuel ejendom.
3. I tilfælde af opsigelse af denne aftale fremsætter det blandede udvalg forslag for at give parterne mulighed for at løse eventuelle udestående spørgsmål, herunder finansielle konsekvenser, under hensyntagen til princippet om *pro rata temporis*.

ARTIKEL 27

Ikrafttræden

1. Parterne godkender denne aftale efter deres egne interne procedurer. Denne aftale træder i kraft på den første dag i den anden måned efter datoen for den sidste notifikation om godkendelse.
2. Uanset stk. 1 er Schweiz og Den Europæiske Union, for så vidt angår elementer i denne aftale, der henhører under Den Europæiske Unions kompetence, enige om at anvende aftalen midlertidigt fra den første dag i måneden efter datoen for den anden notifikation til bekræftelse af, at de procedurer, der er nødvendige i så henseende, er afsluttet.

Under denne midlertidige anvendelse består det i artikel 20 omhandlede blandede udvalg af repræsentanter for Schweiz og Den Europæiske Union.

3. Denne aftale indgås på ubestemt tid.
4. Denne aftale er udfærdiget i to eksemplarer på bulgarsk, dansk, engelsk, estisk, finsk, fransk, græsk, italiensk, kroatisk, lettisk, litauisk, maltesisk, nederlandsk, polsk, portugisisk, rumænsk, slovakisk, slovensk, spansk, svensk, tjekkisk, tysk og ungarsk, idet hver af disse tekster har samme gyldighed.

VOLDGIFTSPROCEDURE

Hvis en tvist forelægges for en voldgiftsdomstol, skal der udpeges tre voldgiftsmænd, medmindre parterne beslutter andet.

Hver part udpeger en voldgiftsmand inden for tredive dage.

De to udpegede voldgiftsmænd udpeger efter fælles overenskomst en voldgiftsdommer, der ikke er statsborger i en af de kontraherende parter lande. Hvis voldgiftsmændene ikke kan blive enige inden for to måneder efter deres udpegelse, vælger de en voldgiftsdommer fra en liste med syv personer, der er udarbejdet af det blandede udvalg. Det blandede udvalg udarbejder og ajourfører denne liste i overensstemmelse med sin forretningsorden.

Medmindre de to parter beslutter andet, fastlægger voldgiftsdomstolen selv sine procedureregler. Den træffer sine afgørelser med flertal.

SCHWEIZ' FINANSIELLE BIDRAG
TIL DE EUROPÆISKE GNSS-PROGRAMMER

1. For perioden 2008-2013 udgør det finansielle bidrag, som Schweiz skal yde til Den Europæiske Unions budget for at deltage i de europæiske GNSS-programmer, følgende beløb (i EUR):

2013	2014
60 000 000	20 050 870

For perioden 2014 og fremefter betales det schweiziske bidrag årligt.

2. Finansforordningen vedrørende Unionens almindelige budget¹ og gennemførelsesbestemmelserne² hertil finder anvendelse, særligt hvad angår forvaltningen af det schweiziske bidrag.
3. Rejse- og opholdsudgifter for repræsentanter og eksperter fra Schweiz i forbindelse med deres deltagelse i møder arrangeret af Kommissionen som led i gennemførelsen af programmerne godtgøres af Kommissionen på samme grundlag og efter samme procedurer som dem, der gælder for eksperter fra medlemsstaterne.

¹ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU, Euratom) nr. 966/2012 af 25. oktober 2012 om de finansielle regler vedrørende Unionens almindelige budget og om ophævelse af Rådets forordning (EF, Euratom) nr. 1605/2002 (EUT L 298 af 26.10.2012, s. 1).

² Kommissionens delegerede forordning (EU) nr. 1268/2012 af 29. oktober 2012 om gennemførelsesbestemmelser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU, Euratom) nr. 966/2012 om de finansielle regler vedrørende Unionens almindelige budget (EUT L 362 af 31.12.2012, s. 1).

4. Kommissionen sender Schweiz betalingsanmodninger på et beløb, der udgør det schweiziske bidrag til programbudgettet i henhold til denne aftale.

Bidraget udtrykkes i euro og indbetales på en bankkonto i euro tilhørende Kommissionen.

5. Bestemmelserne vedrørende betaling er som følger:
- a) I 2013 efter at denne aftale er anvendt midlertidigt, indbetaler Schweiz bidraget senest 30 dage efter modtagelse af betalingsanmodningen.
 - b) I 2014 indbetaler Schweiz bidraget (både for perioden 2008-2013 og 2014) senest 30 dage efter modtagelse af betalingsanmodningen. Denne betalingsanmodning fremsendes ikke inden den 1. juli.
 - c) I 2015 og i de efterfølgende år indbetaler Schweiz bidraget senest den 1. april, hvis Schweiz modtager betalingsanmodningen senest den 1. marts. En betalingsanmodning, som Schweiz modtager efter den 1. marts, skal betales senest 30 dage efter modtagelsen.

For sen betaling af bidraget medfører, at der beregnes renter af det skyldige beløb fra datoen for sidste rettidige indbetaling. Rentesatsen er den sats, som Den Europæiske Centralbank anvender på sine vigtigste refinansieringstransaktioner den første kalenderdag i den måned, hvor fristen udløber, og som offentliggøres i *Den Europæiske Unions Tidende*, C-udgaven, forhøjet med 3,5 procentpoint.